17 listopada 2021

Odleżyny – przyczyny, ocena ryzyka odleżyn, ocena stopni odleżyn

Czym jest odleżyna?

Jest to zlokalizowane uszkodzenie skóry i/lub głębszych tkanek, które zwykle pojawia się na wypukłości kostnej, w wyniku ucisku lub ucisku i naciągania (rozrywania, ścinania) bądź tarcia. Odleżyny powstają w miejscach, gdzie odległość między powierzchnią skóry a znajdującym się pod nią układem kostnym jest niewielka. W tych miejscach podczas długotrwałego unieruchomienia, zwłaszcza na twardym podłożu, dochodzi do uciski na tkanki, co w dalszej konsekwencji prowadzi do ich niedokrwienia, niedożywienia i martwicy. Powszechnie uważa się, że pojawienie się odleżyn świadczy o złej, niewystarczającej opiece pielęgnacyjnej ze strony rodziny, opiekunów nieformalnych, formalnych, czy pielęgniarek. Wystąpienie odleżyn zależy jednak od wielu czynników i u niektórych ciężko chorych pacjentów odleżyny pojawiają się mimo podejmowania największych starań.

Stopień odleżyn. Klasyfikacja odleżyn wg wytycznych EPUAP-NPUAP (*European Pressure Ulcer Advisory Panel, Europejski Panel doradczy ds. Odleżyn; National Pressure Ulcer Advisory Panel, Amerykański Krajowy Panel Doradczy)*

I Niebledнący rumień - skóra nieuszkodzona, bolesność, zmiana spoistości i temperatury skóry; u osób ciemnoskórych ocena trudna – możliwe przebarwienie

II Ubytek skóry niepełnej grubości - powierzchowne owrzodzenie, pęcherzyk wypełniony treścią surowiczą lub pęknięty

III Ubytek skóry pełnej grubości - głębsze owrzodzenie, może być widoczna podskórna tkanka tłuszczowa, rana płytka lub głęboka (zależnie od lokalizacji), może być obecna wydzielina w ranie, może być obecna tkanka martwicza (nieutrudniająca oceny głębokości rany)

IV Ubytek skóry pełnej grubości - z odsłonięciem mięśni, ścięgien lub kości

Odleżyny nieklasyfikowane - skóra nieuszkodzona, ale prześwituje obszar o zmienionej barwie lub pęcherz krwisty, podejrzenie uszkodzenia tkanek głębokich, głębokość nieokreślona, skóra wokół zmiany może być bolesna o zmienionej strukturze i ucieplenu.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Fundusze Europejskie dla Małopolski | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | MAŁOPOLSKA

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT

Gdzie najczęściej występują odleżyny?

Miejsca najbardziej narażone na powstanie odleżyn, to:

a) w przypadku leżenia na plecach:

- kość ogonowa

- pośladki

- kręgosłup

- pięty

b) w przypadku leżenia na boku:

- kość biodrowa

- kość ramienna

- kość udowa po stronie bocznej

- kości boczne stopy

Czynniki usposabiające powstanie odleżyn

Do najczęściej spotykanych czynników usposabiających należą:

- Masa ciała pacjenta (nadwaga powoduje zwiększenie ucisku w tych miejscach, gdzie tkanka kostna jest położona pod cienką warstwą tkanki podskórnej, niedowaga, brak odpowiedniej tkanki podskórnej, prowadzi do wzmożonego nacisku powierzchniowego).
- Dieta (niedożywienie, dieta uboga w białko).
- Nietrzymanie moczu i stolca (środowisko wilgotne, kwaśny odczyn moczu i kału wywołuje zmianę pH skóry, prowadząc w wielu sytuacjach do maceracji naskórka).
- Rodzaje skóry (sucha skóra jest szczególnie narażona na uszkodzenia; bibułkowata u ludzi w podeszłym wieku, z powodu braku elastyczności na uszkodzenia).
- Ograniczenie lub brak aktywności ruchowej (unieruchomienie w jednej pozycji, np. na wózku, cała masa ciała jest skupiona na małej powierzchni, co prowadzi do wzmożonego ucisku).
- Płeć (kobiety dwukrotnie częściej są narażone na ryzyko powstania odleżyn, ze względu na rodzaj skóry, która jest cieńsza i bardziej delikatna).

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Fundusze Europejskie dla Małopolski | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | MAŁOPOLSKA

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT

- Wiek (zagrożenie wystąpieniem odleżyn wzrasta z wiekiem; proces starzenia powoduje zmiany w organizmie, które generują czynniki sprzyjające rozwojowi odleżyn, m.in. zmiany w obrębie skóry, aktywności ruchowej).
- Choroby, które zwiększają ryzyka powstania odleżyn (cukrzyca, miażdżyca, anemia, zaburzenia czucia, choroby przebiegające z wyniszczeniem organizmu, czyli np. nowotworowe, stwardnienie rozsiane, paraplegia).
- Stosowane leczenie (terapia steroidowa, chemioterapia, aminy katecholowe).
- Konieczność interwencji chirurgicznej, obecność infekcji.

Najczęściej stosowane w **ocenie ryzyka odleżyn skale**, to skala Norton, Braden, Waterlow i Douglas.

Piśmiennictwo:

1. Ślusarska B., Zarzycka D., Majda A. (red): *Podstawy pielęgniarstwa. Wybrane umiejętności i procedury opieki pielęgniarskiej*. Tom 2. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2017.

Źródło zdjęcia: *https://www.canva.com/photos/*

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT